

מאמר 'תלמידי אהובי' (חלק ב')

מאת הרב שלום עמירה

אחרי שבמאמר הראשון הסברנו מהי האהבה וגם חילקנו בין אהבת האב לאהבת הרב וכמו"כ בין אהבת הרב את תלמידו לאהבת איש את רעהו, נגלה כעת דבר מאוד מעניין, אך לא לפני שנשאל שלש שאלות:

שאלה ראשונה: היכן הוא עיקר מקום החינוך של הילד, בבית או בתלמוד תורה?

שאלה שנייה: כאשר הורים מתעקשים שבנם ילך ללמוד בישיבה פלונית ולרב נראה שצריך התלמיד ללכת לישיבה אלמונית, דעתו של מי מכריעה?

שאלה שלישית: למה כאשר ילד מתמרד ולא מתייחס להוריו בכבוד כלל הם מכירים בו כבן ואילו כאשר הוא חוזר בתשובה/ עוזב את הדת הם עלולים לנדות אותו (לא כולם, ולא שאני מסכים, אך זו לא תופעה נדירה...)?

וכעת נשיב את השאלות אחת לאחת.

נתחיל בתשובה לשאלה הראשונה – היכן הוא עיקר מקום החינוך?

הרש"ר הירש בכתביו מבאר בארוכה כי מקום החינוך של הילד הוא בבית. אמת, מקבל הוא חינוך בת"ת, גם הבת מקבלת חינוך בבית הספר, אך עיקר החינוך ניתן בבית מגיל קטן ועד גיל

הבחירות המאוחרת, הקו המנחה את הילד הינו החינוך שבבית, ככל שבמוסד הלימודים ימצאו חיזוקים לחינוך בבית, הנה מה טוב. יתהוו סתירות וניגודים? יד ההורים תהיה על העליונה.

ע"פ הרש"ר הירש, עיקר תפקיד המוסד הלימודי הוא להכשיר את התלמיד בידיעה והבנה בתחומים הנלמדים, ההתעסקות בחינוך אינה אלא למען תהיה החברה במוסד הלימודים חברה מתוקנת ומוסרית אך לא כדבר בפני עצמו.

לשיטתו של הרש"ר הירש ראוי להקדיש מאמר או אפי' סדרה של מאמרים, כעת, על קצה המזלג, הנחתי את תפיסתו.

סימוכין לדבריו ניתן למצוא בדברי אב"י סוף מסכת סוכה (נ"ו ע"ב) "שואל דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה", מה שמדבר הקטן בשוק הוא או מאביו או מאמו, הרי לנו שהילדים יונקים את ה'אני' שלהם בבית. הבית הוא המעצב את התנהגותו ומעשיו של האדם.

תפיסה זו מחוברת לפסוקים רבים במשלי – 'חוסך שבטו שונא בנו וגו'' 'שמע בני מוסר אביך וגו'' 'ייסר בנך ויניחך וגו'' 'מוסר ה' בני אל תמאס... וכאב את בן ירצה', ועוד.

למעשה, אל לנו לשכוח שלא רק החינוך מסור בידי האב אלא גם הוראת הלימוד מסורה היא מיסודה לאב כמבואר בקידושין כ"ט ומקורה בפסוק 'ושננתם לבניך וגו'' כך שלולי תקנת ר' יהושע בן גמלא להושיב בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך מלמדי תינוקות האחריות ללימודי הבן הייתה מסורה רק בידי האב וכעת כשהיא בידי המלמדים, אינה היא בידם אלא מכוחו של האב ובשליחותו.

נעבור לשאלה הבאה: כאשר הורים בוחרים מקום מסויים ללימודי בנם ביד מי ההכרעה?

מתוקף תפקידי כמלמד כיתה ח' הנחנו (המנהל ואני) את השאלה קמיה ראש הישיבה הגאון הגדול חכם משה צדקה שליט"א והורה בזה כי ביד ההורים נתונה ההחלטה. בנם – שלהם ואל לנו לכפות דעתנו עליהם כי הם האחראים על עתידו (רק במקום שרצונם נראה כלא מתיישב עם ההגיון בשום אופן ויכול להוות נזק לבן, נכון שניתן תחושה לישיבה שדעתנו היא שהבן פחות מתאים).

וכעת לשאלה השלישית: מדוע התנהגות מרדנית בעליל לא יוצרת התנגדות עזה מצד ההורים ואילו סטייה מן הדרך יכולה להוביל לאי הכרה בבן?

התשובה היא כי ישנו מימד נוסף לאהבה של ההורים את ילדיהם, מימד ההמשכה הרוחנית.

אצל הרב היא עיקר, אך גם אצל ההורים תופסת היא מקום רחב. הורים תופסים את תפקידם (ובצדק כאמור בתשובה לשאלה הראשונה) כמעצבי האישיות של בנם. במשך שנות ילדותו הם מקנים לו בדרכים מגוונות השקפה, ערכים, מוסר ומידות כפי מה שהם רואים לנכון.

כאשר הבן מתמרד – 'בן קם באביו', הם רואים בזה התנהגות קלוקלת אך לא נחרדים מהתופעה, או כי זה מקובל בגיל מסויים ובמגזרים מסויימים (לא במחוזותינו) או כי זה חלק מפעמי משיח (...). או כי זה סיבה לחנך הלאה. לעומת זאת, כאשר הבן בוחר דרך חיים אחרת, זה יכול במקרים רבים לעמעם ואף לקעקע את האהבה הטבעית!

זה פלא אך כך הם פני הדברים, על אף שאהבה זו היא אהבה נרכשת (התלויה במידת המשכה הרוחנית – כמה הבן נצמד לדרך וכו') ואינה אהבה טבעית – ביולוגית, יש בה כוח אדיר שיכול לעמעם ואף לקעקע את האהבה הטבעית – הבסיסית!

וכל כך למה? משום שזו פגיעה ישירה המערערת את מקום 'ההורה'. הורים לא רואים את ייעודם כהורים רק ביישוב העולם (הקמת דור המשך במובן הביולוגי) אלא גם בהעברת מסורת ודרך חיים. מכוח תפיסה זו ההורים משקיעים בבנם ומתרבת אהבתם אליו ככל שהולך הוא בתלם בו כוונתו.

האכזבה במקרה שבוחר הוא בדרך אחרת, גורמת להם אכזבה עמוקה מהיבטים רגשיים נכונים ושאינם נכונים. כואב להם שבשר מבשרם בוחר לחיות בדרך של טעות (תחושת צער מתוך דאגה לשלומם ולטובתם) הם חשים כי השקעתם ירדה לטמיון (תחושה של הפסד – פספוס) ובלא מעט מהמקרים – רואים הם את עצמם כהורים שלא מילאו את תפקידם כראוי/ חוששים שהחברה תתפוס אותם ככאלה (תחושת חוסר בטחון/ערעור תדמית).

המסר העיקרי בשבילנו: **להורים אכפת**. אכפת להם שנשתף אותם בהצלחות ואכפת להם שנשתף אותם בקושי, ישנם הורים שאין להם כוח, אך רבים הם ההורים האכפתיים ששיתוף פעולה בריא איתם יכול להביא תוצאות **למען תלמידך שיהיה אהובך**.

איך עושים את זה נכון? איך בונים קשר נכון עם ההורים? על כך בעז'ה בחלק הבא.

סיכום ערוצי האהבה (כסיכום לשני חלקי המאמר)

הורים מחזיקים בשלש ערוצי אהבה: טבעית – ביולוגית, נתינה – פיזית, המשכה רוחנית – ערכית.

רב מחזיק בשני ערוצי אהבה: נתינה – בעיקר רוחנית, המשכה רוחנית.

חבר מחזיק בערוץ אהבה אחד: נתינה (פיזית ורוחנית הכוללים: תמיכה נפשית, הסכמה לדעה, רגעים של הנאה אחד עם השני – חוויות משותפות)

החכמה שלנו כמלמדים היא לרתום את אהבת ההורים הנובעת מערוץ המשכה הרוחנית לטובת המשכה הרוחנית אותה אנחנו מבקשים לקדם. ובמילים אחרות גיוס ערוץ אהבתם לערוץ אהבתינו.